

8

Mihaela Doboș

MODULE DE ÎNVĂȚARE

Aplicații complexe pentru
examene și olimpiade școlare

Limba și literatura română

- 60 de fișe de lucru pe domenii de învățare
- 30 de teste de antrenament pentru **EVALUAREA NAȚIONALĂ**
- 20 de teste de antrenament pentru **OLIMPIADĂ**
- Soluții și sugestii de răspuns

Lucrarea este elaborată în conformitate cu programa școlară pentru susținerea Evaluării Naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a și cu modelul de structură de subiect și baremul de evaluare și notare în vigoare, precum și cu regulamentul de organizare și desfășurare a Olimpiadei de limba și literatura română și cu modelul de structură de subiect și baremul de evaluare și notare în vigoare.

Redactare: Ionuț Burcioiu
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOBOȘ, MIHAELA

Limba și literatura română : clasa a VIII-a : module de învățare : aplicații complexe pentru examene și olimpiade școlare : 60 de fișe de lucru pe domenii de învățare, 30 de teste de antrenament pentru Evaluarea Națională, 20 de teste de antrenament pentru Olimpiadă, soluții și sugestii de răspuns / Mihaela Doboș. - Pitești :

Paralela 45, 2022

ISBN 978-973-47-3754-3

811.135.1

821.135.1.09

Copyright © Editura Paralela 45, 2022

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

MODUL I

Fonetică. Ortografie și ortoepie

Tipuri de sunete.

Corespondența sunet-literă.

Structura fonologică a cuvintelor:

diftong, triftong, hiat. Silaba.

Despărțirea în silabe. Accentul.

Variante accentuale.

Scrierea și pronunția cuvintelor

de origine străină. Reguli ortografice

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *ciudă* și *dugheană* au, în ordine:

a) 5 litere, 5 sunete; 8 litere, 7 sunete;	c) 5 litere, 6 sunete; 8 litere, 8 sunete;
b) 5 litere, 4 sunete; 8 litere, 6 sunete;	d) 6 litere, 5 sunete; 7 litere, 8 sunete.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *Gheorghe* și *Cecilia* au, în ordine:

a) 8 litere, 8 sunete; 7 litere, 7 sunete;	c) 8 litere, 6 sunete; 7 litere, 5 sunete;
b) 8 litere, 7 sunete; 7 litere, 6 sunete;	d) 8 litere, 5 sunete; 7 litere, 7 sunete.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *cerință* și *Belgia* au, în ordine:

a) 7 litere, 7 sunete; 6 litere, 6 sunete;	c) 8 litere, 6 sunete; 7 litere, 6 sunete;
b) 6 litere, 6 sunete; 6 litere, 5 sunete;	d) 7 litere, 6 sunete; 7 litere, 6 sunete.

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunetele evidențiate în cuvintele *pliant* și *vioară* sunt, în ordine:

a) consoană, semivocală, vocală; vocală, vocală, vocală;	c) consoană, vocală, vocală; vocală, semivocală, vocală;
b) consoană, vocală, vocală; semivocală, vocală, vocală;	d) consoană, semivocală, semivocală; semivocală, semivocală, vocală.

Răspunsul corect:

5 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În seria de cuvinte *aerisit*, *gheață*, *auriu*, *scotoceai* există:

a) 3 diftongi, 1 hiat, 1 triftong;	c) 2 diftongi, 2 hiaturi;
b) 2 diftongi, 2 hiaturi, 1 triftong;	d) 4 diftongi, 1 hiat.

Răspunsul corect:

6 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt corect accentuate cuvintele din seria:

a) resp <i>ir</i> ăție, crepuscu <i>l</i> ar;	c) resp <i>ir</i> ăție, crepuscu <i>l</i> ar;
b) resp <i>ir</i> ăție, crepuscu <i>l</i> ar;	d) resp <i>ir</i> ăție, crepuscu <i>l</i> ar.

Răspunsul corect:

7 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt corect despărțite în silabe cuvintele din seria:

a) tra-u-ma-tism, în-cre-me-ne-a-lă;	c) tra-u-mat-ism, înc-re-me-nea-lă;
b) trau-mat-ism, în-cre-men-eală;	d) trau-ma-tism, în-cre-me-nea-lă.

Răspunsul corect:

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Conțin diftong toate cuvintele din seria:

- a) frigeau, cetățean;
- b) urecheat, aerian;
- c) neatent, trebuia;
- d) iertare, alee.

Răspunsul corect:

9 Alcătuieste câte un enunț cu omografele cuvintelor subliniate în enunțurile:

Firma s-a mutat într-un alt imobil.

Am primit câte un barem pentru fiecare probă de examen.

10 Citește cu atenție textul și rezolvă sarcinile de lucru:

S-au stins profeții în pustie
Și îngerii cu aripile-atârând
Sunt duși încolonați
Și strânși în piețe.

(Ana Blandiana, *Cădere*)

a. Precizează numărul de silabe din primul vers.

b. Transcrie două grupuri de sunete diferite, precizând felul lor.

c. Indică felul sunetelor evidențiate în cuvântul: *încolonați*.

d. Transcrie un cuvânt monosilabic, unul bisilabic și unul trisilabic.

Fișa de lucru 2

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *cercel* și *gherghef* au, în ordine:

- a) 6 litere, 5 sunete; 9 litere, 7 sunete;
- b) 6 litere, 4 sunete; 8 litere, 8 sunete;
- c) 6 litere, 6 sunete; 8 litere, 6 sunete;
- d) 5 litere, 5 sunete; 7 litere, 7 sunete.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *ghinion* și *mărgică* au, în ordine:

- a) 6 litere, 6 sunete; 7 litere, 7 sunete;
- b) 6 litere, 5 sunete; 7 litere, 6 sunete;
- c) 7 litere, 6 sunete; 7 litere, 7 sunete;
- d) 6 litere, 7 sunete; 7 litere, 5 sunete.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvintele *ceainărie* și *chirurgical* au, în ordine:

- a) 9 litere, 8 sunete; 11 litere, 10 sunete; c) 9 litere, 7 sunete; 10 litere, 10 sunete;
 b) 9 litere, 9 sunete; 11 litere, 11 sunete; d) 8 litere, 8 sunete; 12 litere, 11 sunete.

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunetele evidențiate în cuvintele *vegheau* și *creșteau* sunt, în ordine:

- a) consoană, semivocală, vocală; semivocală, vocală, semivocală; c) consoană, consoană, vocală; semivocală, semivocală, vocală;
 b) consoană, vocală, semivocală; semivocală, vocală, semivocală; d) consoană, vocală, vocală; vocală, vocală, semivocală.

Răspunsul corect:

5 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În seria de cuvinte *prietenie*, *gheonoaie* există:

- a) 3 hiaturi, 2 diftongi; c) 2 diftongi, 2 hiaturi;
 b) 4 diftongi, 1 hiat; d) 4 diftongi, 2 hiaturi.

Răspunsul corect:

6 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt corect accentuate cuvintele din seria:

- a) învățătoare, calculator; c) învățătoare, calculator;
 b) învățătoare, calculator; d) învățătoare, calculator.

Răspunsul corect:

7 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt corect despărțite în silabe cuvintele din seria:

- a) în-cu-viin-ța, no-mi-nal-i-za-re; c) în-cuv-iin-ța, nom-in-a-liz-a-re;
 b) înc-u-vi-in-ța, no-min-a-li-za-re; d) în-cu-vi-in-ța, no-mi-na-li-za-re.

Răspunsul corect:

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt corect accentuate cuvintele din seria:

- a) clarinetist, coincidență; c) clarinetist, coincidență;
 b) clarinetist, coincidență; d) clarinetist, coincidență.

Răspunsul corect:

9 Scrie în coloanele indicate cuvintele din lista următoare: *exotic*, *exploda*, *exact*, *exigent*, *exagera*, *exil*, *exod*, *exercițiu*, *examen*, *exulta*.

Litera „x” se rostește [cs]

.....

Litera „x” se rostește [gz]

.....

MODUL II

Vocabular

Cuvântul – formă și sens.
Sinonime, antonime, omonime,
cuvinte polisemantice. Câmpul lexical
și familia lexicală. Derivarea, compunerea,
conversiunea. Împrumuturile.
Neologismele. Locuțiunile și expresiile.
Confuzii paronimice. Pleonasmul

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Seria care conține doar cuvinte derivate cu prefix este:

- a) răscoală, răsărit;
- b) neatent, neam;
- c) compot, compas;
- d) a răzbate, a se răzgândi.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există o relație de omonimie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- a) Am studiat etimologia cuvântului.; Bunicul are studii de etnologie.
- b) Vecinii mei sunt oameni primitori.; La istorie, am vorbit despre oamenii primitivi.
- c) Tata a curățat coșul de fum.; Medicul a examinat coșul de pe obrazul meu.
- d) Vorbesc întruna despre vacanță.; Într-una din zile, te voi suna.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sensul construcției subliniate în enunțul *Prietenii i-au scos ochii că a venit abia a doua zi.* este:

- a) i-au amintit;
- b) i-au atras atenția;
- c) i-au reproșat;
- d) i-au adus laude.

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în *Am neglijat tendința mea naturală spre artă, pentru a pierde timpul cu lucruri care nu mă entuziasmau.* sunt, în ordine:

- a) dorința, provocau;
- b) frica, chemau;
- c) plăcerea, plictiseau;
- d) pornirea, încântau.

Răspunsul corect:

5 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvântul *foaie* nu este folosit cu sens propriu în enunțul:

- a) Foaie verde de bujor, iată-ne-n câmp de mohor.
- b) Pe a doua foaie mi-am trecut numele.
- c) Foile prieteniei noastre s-au rupt una câte una.
- d) Muncitorii au folosit două foi de aluminiu.

Răspunsul corect:

6 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Verbul *a se dezice* este corect utilizat în enunțul:

- a) Sunt multe de zis după acest meci.
- b) Directorul departamentului s-a dezis de cei doi mincinoși.
- c) Mi-a dezis din nou regulile colaborării noastre.
- d) După-masă se va dezice contractul, în prezența notarului.

Răspunsul corect:

7 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există relație de polisemie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- Am înțeles legătura dintre cauză și efect.; După doi ani, am reînnoțat legătura cu Andrei.
- Știu că te porți altfel în prezența mea.; Acesta este un alt fel de mâncare.
- El sare în ajutorul meu.; Mai trebuie sare în mâncare.
- Un pic mi-a făcut cu ochiul.; Râzi, de pic pe jos.

Răspunsul corect:

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există o relație de paronimie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- Am fript un kilogram de ardei.; S-a cam fript cu această afacere.
- L-a urecheat fiindcă a întârziat.; Are urechi cam ascuțite.
- Știu, fiindcă am învățat.; Dat fiind că nu m-ai ascultat, acum ai de suferit.
- Actorul juca rolul unui marinar șasiu.; Mașina avea o problemă la șasiu.

Răspunsul corect:

9 Precizează cu **A** (Adevărat) sau **F** (Fals) următoarele enunțuri:

- Substantivul *curent* are două forme de plural, în funcție de sens.
- În enunțul *S-a ales praful și pulberea de proiectul nostru.* nu există cuvinte cu sens figurat.
- În enunțul *Am o geantă veche și o carte nouă.* există o pereche de antonime.
- Cuvintele *haină* și *veselă* nu au omografe.

10 Citește cu atenție textul și rezolvă sarcinile de lucru:

E tare fericit
 cine mai are pe-aproape
 și-un munte,
 după el
 te poți mai lesne ascunde:
 te pitești după un sloi de aur,
 după un brad, după un taur,
 după un cântec străvechi de voinici.
 Și strigi mereu:

„aici-aici!”
 Și tot așa,
 mutându-te prin toate
 cotloanele muntelui,
 până ajungi sus
 pe crestele sale,
 unde te-a și găsit
 un răsărit
 ori un asfințit de soare.

(Grigore Vieru, *Unde fugim de-acasă!*)

a. Scrie câte un enunț cu alt sens decât în text al verbului *a striga* și al substantivului *creastă*.

b. Explică modul de formare a cuvintelor subliniate în versul: *după un cântec străvechi de voinici.*

c. Transcrie o pereche de antonime.

d. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor subliniate: *fericit, are, lesne, (te) pitești*.

.....

.....

Fișa de lucru 2

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Seria care conține doar cuvinte derivate cu prefix este:

a) consătean, a străbate;	c) inegal, intelectual;
b) răzătoare, rămurea;	d) postum, poștaș.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există o relație de omonimie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- a) Tata a zugrăvit baia în culoarea verde.; Baia de dimineață m-a înviorat.
 b) Am observat joaca relaxată a copiilor.; Acest joc nu-mi este cunoscut.
 c) Știu că problemele de frânare ale mașinii sunt de la saboți.; Vara preferi sandale sau saboți?
 d) Ai un comportament din ce în ce mai bizar.; Iarăși s-a petrecut ceva straniu.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sensul construcției subliniate în enunțul *Promisiunile tale nu fac nici cât o ceapă degerată*. este:

a) nu sunt auzite;	c) nu au valoare;
b) nu sunt cunoscute;	d) nu sunt luate în seamă.

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Antonimele cuvintelor subliniate în enunțul *Am certitudinea că va alege cu înțelepciune liceul potrivit*. sunt, în ordine:

a) convingere, naivitate;	c) insecuritate, atenție;
b) temerea, determinare;	d) nesiguranță, imaturitate.

Răspunsul corect:

5 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvântul *carte* este folosit cu sens propriu secundar în enunțul:

- a) Am tras cartea câștigătoare din nou.
 b) Cine învață carte în gimnaziu nu o uită toată viața.
 c) Cartea împrumutată de la bibliotecă era plină de semne.
 d) Tenismenul și-a jucat ultima carte.

Răspunsul corect:

6 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvântul *fervent* este corect utilizat în enunțul:

- a) Având peste 80 de ani, bunicul merge fervent la doctor: o dată pe săptămână.
 b) Este un susținător fervent al acțiunilor de ecologizare.
 c) Spre a se trata de răceală, a luat un comprimat fervent pe zi.
 d) Un fervent înfocat al echipei de handbal a organizat galeria.

Răspunsul corect:

7 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există o relație de polisemie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- a) Frunzele de ceai miros foarte plăcut.; L-am invitat la un ceai, ca să mai povestim.
 b) Ce ai cu mine de mă tot necăjești?; După obiceiul englezesc, acum este ora ceaiului.
 c) Fata ceai-i supărată pe tine?; În studenție, părinții mei participau la ceaiuri dansante.
 d) Ce-ai face în situația mea?; În excursie, am vizitat o plantație de ceai.

Răspunsul corect:

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Există o relație de sinonimie între cuvintele subliniate în enunțurile din seria:

- a) Mă uit sporadic la un serial SF; Cleiul de lipit este destul de spornic.
 b) Pisica mă alunga cu privirea ei.; Mihai mă cheamă la joacă.
 c) Am înțeles acum că orice învăț are și dezvăț.
 d) Amintindu-și de junețe, bunica devine melancolică.; Tineretea este vârsta descoperirilor.

Răspunsul corect:

9 Elimină intrusul din următoarele liste:

- a) făcătură, a desface, a preface, factual, refacere;
 b) omenesc, omenire, neom, uman, a omeni.

10 Citește cu atenție textul și rezolvă sarcinile de lucru:

Familia e o frânghie ale cărei noduri nu se desfac niciodată.
 (proverb spaniol)

a. Enumeră șase cuvinte din câmpul lexical al familiei.

.....

b. Precizează mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care s-au format cuvintele *desfac* și *niciodată*.

.....

c. Alcătuieste câte un enunț în care substantivele *frânghie*, respectiv *noduri* să facă parte dintr-o locuțiune/expresie.

.....

d. Scrie un antonim neologic pentru cuvântul *niciodată*.

.....

MODUL III

Gramatică

A. Părți de vorbire

Verbul: moduri verbale și timpurile lor; verbe predicative, auxiliare, copulative; forme verbale nepersonale; utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale; posibilități combinatorii ale verbului.

Substantivul: genul, numărul, cazul; tipuri de substantive; substantive colective și substantive defective; punctuația vocativului; posibilități combinatorii ale substantivului; articolul; prepoziția.

Pronumele: tipuri de pronume; flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul; flexiunea cazuală; anticiparea și reluarea prin clitice pronominale; pronumele și adjectivele pronominale; posibilități combinatorii ale pronomelor și ale adjectivele pronominale.

Adjectivul: gradele de comparație; articolul demonstrativ; acordul adjectivului cu substantivul; topica; adjectivul participial; posibilități combinatorii ale adjectivului.

Adverbul: tipuri de adverbe; gradele de comparație.

Numeralul: tipuri de numeral, aspecte normative, posibilități combinatorii ale numeralului.

Interjecția: onomatopeele; interjecția predicativă.

Aspecte ortografice

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

Cuvântul subliniat în enunțul *Sfios unicornul s-abate la mal.* este:

- a) pronume reflexiv;
- b) verb auxiliar;
- c) conjuncție;
- d) pronume personal.

Răspunsul corect:

2 Modul locuțiunii verbale din enunțul *S-ar da pe brazdă, dar nu știe cum.* este:

- a) imperativ;
- b) conjunctiv;
- c) indicativ;
- d) condițional-optativ.

Răspunsul corect:

3 Selectează, din fragmentul următor, trei verbe aflate la timpuri diferite ale indicativului, pe care le vei preciza: *Închisesem ușa în urma mea și o pornisem spre hol, când l-am auzit strigându-mi ceva, dar n-am auzit bine ce. Mi se pare că mi-a strigat: „Noroc”.* (J. D. Salinger)

Verbul selectat	Timpul verbului selectat

4 Selectează, din fragmentul următor, trei feluri de pronume, pe care le vei preciza: *Sama bine nu-și dădeau de taina serii aceleia, nici de cântecele pe care trebuiau să le înalțe...* (J. D. Salinger)

Pronumele selectat	Felul pronumelui selectat

5 Alcătuieste un enunț asertiv, în care substantivul comun „cântec” să fie în cazul genitiv, și un enunț interogativ, în care pronumele personal „ei” să aibă funcția sintactică de complement prepozițional.

- a)
- b)

6 Selectează trei adjective din enunțul următor, precizând gradul de comparație al fiecăruia: *A fost cea mai reușită vacanță, plină de aventură și de prieteni mai amatori de distracție decât în vara trecută.*

.....

.....

.....

7 Transformă următoarea frază, astfel încât unul dintre verbe să exprime o acțiune viitoare, terminată înaintea altei acțiuni viitoare: *Se-nalță de spaimă-n paragini/ când taina se sfarmă la margini.* (L. Blaga)

8 Completează enunțul următor cu formele corecte ale cuvintelor indicate între paranteze.

..... (*a-și imagina*, gerunziu) întâlnirea cu un inorog, fetița a adăugat
 (*tablou*, dativ) pictat un fel de cal alb, (*care*, genitiv)
 corn era orientat către cerul (*a împânzi*, participiu) cu stele
 (*albăstriu*), având în centru o lună (*roșiatic*).

9 Realizează corect acordul adjectivului pronominal de întărire, completând spațiile libere din următoarele enunțuri:

- a) Le-am solicitat acordul elevelor
- b) Emil și Gabriel m-au invitat la meci.
- c) Vorbele tale, ele, te-au dat de gol.
- d) Mie (masc.) mi-a cerut cartea de istorie.

10 Citește cu atenție textul și rezolvă sarcinile de lucru:

Păcală, copil, mergea în tren cu tatăl său, la oraș, și, cum își scoase capul pe fereastra deschisă, tatăl său îi zise:

— Păcală, bagă capul înăuntru, căci vântul o să-ți ia pălăria din cap!

Cum însă Păcală nu voia s-asculte, tată-său îi smulse pălăria din cap și i-o ascunse.

Păcală începu să plângă.

— Vezi ce se întâmplă dacă nu ascuți? îi spuse tatăl, voind să-l liniștească; hai, fii cuminte, căci eu am să suflu o dată și ți-o voi aduce înapoi!

Și, zicând aceasta, fluieră o dată, trase pălăria de la spate și i-o dădu lui Păcală, care nu mai putu de bucurie. După ce își puse pălăria în cap, smulse pălăria tatălui său și, aruncând-o pe fereastră, îi zise:

— Suflă încă o dată, tată, ca să vie și asta înapoi!

(*Suflă încă o dată!*, în vol. *Snoava populară românească*)

a. Transcrie două substantive în cazul vocativ.

b. Alcătuieste un enunț în care structura *tată-său* să fie în cazul dativ.

c. Rescrie enunțul *Vezi ce se întâmplă dacă nu ascuți?*, punând toate verbele la timpul mai-mult-ca-perfect.

d. Precizează felul verbelor subliniate în secvența: *Hai, fii cuminte, căci eu am să suflu o dată și ți-o voi aduce înapoi!*

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.
Cuvântul subliniat în enunțul *Locul în care merg este magnific.* este:

- a) adjectiv pronominal relativ;
- b) pronume nehotărât;
- c) substantiv;
- d) pronume relativ.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.
Cazul cuvântului subliniat în enunțul *Cele mai multe discursuri ale sale generează conflicte.* este:

- a) nominativ;
- b) dativ;
- c) acuzativ;
- d) genitiv.

Răspunsul corect:

3 Selectează, din fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza: *Și într-o zi intră în clasă un necunoscut însoțit de directorul școlii, un domn ale cărui picioare păreau mai înalte decât profesorul nostru întreg.* (Marin Preda)

Substantivul selectat	Cazul substantivului selectat

4 Selectează, din enunțul următor, trei feluri de articole, pe care le vei preciza: *Îmi amintesc c-ale mamei prietene i-au oferit lui George, fratele meu cel mic, o minge cu dinozauri.*

Articolul selectat	Felul articolului selectat

5 Alcătuieste un enunț negativ, în care numeralul „unsprezece” să fie în cazul dativ, și un enunț afirmativ, în care un substantiv colectiv să aibă funcția sintactică de nume predicativ.

- a)
- b)

6 Asociază cu săgeți enunțurile din prima coloană cu valorile morfologice potrivite cuvântului/morfemului „a” din a doua coloană:

- a) Pălăria este a mamei mele.
- b) A citi zilnic câteva pagini este firesc.
- c) A! Deci și tu ai întârziat!
- d) El fluieră a pagubă.
- e) Copilul a desenat frumos pasărea.
- a) interjecție
- b) marcă a infinitivului
- c) prepoziție
- d) verb auxiliar
- e) articol genitival

7 Adresează-i o întrebare necunoscutului care intră în sala de clasă (exercițiul 3), formulând un enunț care să conțină un substantiv în cazul vocativ.

8 Completează enunțul următor cu formele corecte ale cuvintelor indicate între paranteze.

..... (care, dativ) dintre colegii (adjectiv pronominal posesiv, mai mulți posesori, persoana a II-a) nu i- (a surâde, condițional-optativ) un traseu montan (a parcurge, supin) împreună cu prietenii (adjectiv pronominal posesiv, un singur posesor, persoana a III-a), pe bicicleta (rapid, superlativ relativ de superioritate)?

9 Motivează ortografia cuvintelor subliniate în enunțurile:

- Copiii erau fascinați de vocea profesorului.
- Ne-am întâlnit cu mândrii cercetași chiar în inima pădurii.
- A rupt cu unghiile ambalajul ciocolatei.
- Expresia „a da ortul popii” mi se pare foarte plastică.

10 Citește cu atenție textul și rezolvă sarcinile de lucru:

CORINA (*simte că se pregătește a spune o enormitate și nu vrea să-l lase*): Când m-ai văzut coborând din mașină, te-ai apropiat de mine și mi-ai spus: „Dumneavoastră sunteți?” Și eu ți-am răspuns: „Eu sunt.” Pe urmă mi-ai luat cele două valize și mi-ai spus: „Pe aici.” Nu? Ai fost drăguț, Jeff. (*Jeff se ridică în picioare necăjit, încurcat că nu l-a lăsat să vorbească. Are pe fața lui o emoție reprimată, timidă de adolescent.*) Jeff, tu știi unde este Civita Vecchia?

JEFF: Civita?... N-am auzit niciodată.

(Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanța*)

a. Transcrie un verb la infinitiv și un verb la gerunziu.

b. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor: *mine, dumneavoastră, două, se*.

c. Rescrie enunțul *Pe urmă mi-ai luat cele două valize și mi-ai spus.*, punând verbele la timpul viitor anterior.

d. Transcrie un adverb de loc și un adverb de timp.

MODUL IV

Variație stilistică.
Utilizarea corectă
a limbii române în diverse
situații de comunicare

*Limba standard; normă și abatere.
Limba vorbită și limba scrisă (selecția
lexicală, construcția frazei).
Limba popular; variație regională a limbii,
variații de registru, jargonul, argoul.
Limba colocvial, limba cultivată.
Termeni științifici. Valori stilistice
ale diminutivelor. Organizarea coerentă
a textului: succesiunea ideilor, folosirea
corectă a timpurilor verbale și a anaforelor.*

1 Completează enunțul următor cu formele corecte ale cuvintelor indicate între paranteze.

..... (a-și da seama, mai-mult-ca-perfect, persoana a III-a, plural) că parti-
 parea (noștri, pronume, genitiv) la expoziția de arte vizuale
 (a fi, perfect compus) un succes, toți (a conștientiza, gerunziu) că trebuie
 (a merge, conjunctiv) în continuare pe (adjectiv
 pronominal demonstrativ de identitate) drum.

2 Descoperă greșelile de orice fel și rescrie corect enunțul:

— *Scrie-ți-vă exercițiile constant pentru că profesorii n-acceptă mereu scuze*

3 Subliniază forma corectă:

- a) La istorie, am avut de scris două *esee/eseuri* despre *Evul Mediu/Evul mediu*.
- b) Nu știu *nici cum/nicicum*, ce să mai spun *decum/de cum* gândește!

4 Scrie, în dreptul fiecărui enunț din coloana **A**, litera corespunzătoare categoriei din care face parte cuvântul subliniat, din coloana **B**.

A	B
1. După ce a plătit <u>dijma</u> către boier, omul a suspinat neputincios.	a) regionalisme
2. Firma a demarat un nou <u>proiect</u>	b) neologisme
3. <u>Lubenita</u> este mai dulce anul acesta!	c) arhaisme
	d) termeni științifici

5 Încercuiește litera **A** (adevărat) sau **F** (fals), pentru a aprecia valabilitatea următoarelor afirmații:

- a) Este corect enunțul *În stânga ușei se vede un tablou.* A / F
- b) Este corect enunțul *Greutatea furnicei este foarte mică.* A / F

6 Alege forma corectă și completează fiecare enunț:

- a) Personajul și-a pierdut *conștiința/cunoștința*, dar și-a revenit repede.
- b) Nu am *decât/doar* două pixuri la mine.
- c) Afară a început *să plouă/să ploaie* puternic.
- d) Sunt mândră de premiul *care/pe care* l-am obținut.

7 Inserează corect pronumele relativ în enunțurile de mai jos:

- a) Copiii (*care*, genitiv) părinți sunt ocupați fac treburi în gospodărie.
- b) Am o colegă (*care*, dativ) îi place șahul.

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În enunțul *Era mulțumit din cauza vieții prosperă care o ducea alături de a-i săi*, există:

- a) 3 greșeli;
- b) 2 greșeli;
- c) 4 greșeli;
- d) 5 greșeli.

Răspunsul corect:

Rescrie corect enunțul!

.....

.....

9 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În enunțul *M-ia spus să vorbesc maxim 5 minute la micro-fon, fiindcă oaspeții se grăbesc*, există:

- a) 3 greșeli;
- b) 2 greșeli;
- c) 4 greșeli;
- d) 5 greșeli.

Răspunsul corect:

Rescrie corect enunțul!

.....

.....

10 Imaginează-ți că ești la magazin și cineva nu respectă rândul la casă. Formulează un enunț în care să-i atragi atenția asupra acestui fapt, folosind un substantiv în cazul vocativ, un pronume personal de politețe și un adjectiv pronominal de întărire, pe care le vei sublinia.

.....

.....

Fișa de lucru 2

1 Completează enunțul următor cu formele corecte ale cuvintelor indicate între paranteze.

..... (*a trebui*, imperfect, persoana a III-a, singular) ca valurile mării
 (adjectiv pronominal de depărtare), înalte și (*furios*),
 (*a-i aminti*, conjunctiv, persoana a III-a, singular) de aventurile (adjectiv pronominal demonstrativ de diferențiere) vacanțe de vară, când (numeral ordinal format de la numeralul cardinal 12, scris cu litere) față din echipă a fost sărbătorită pe plajă.

2 Descoperă greșelile de orice fel și rescrie corect enunțul:

Aceiași confuzie a făcut-o și băiatul de a lături, care ți-a vorbit prietena ta însuși.

.....

.....

3 Subliniază forma corectă:

- a) Nu te mai caut, *devreme/de vreme* ce ai plecat fără să-mi spui.
- b) Jocul de echipă *bine înțeleș/bineînțeleș* de participanți se desfășoară ușor.

4 Scrie, în dreptul fiecărui enunț din coloana **A**, litera corespunzătoare registrului stilistic în care se încadrează, din coloana **B**.

A	B
1. <i>M-am prins repede că gagiul e un mare șmenar.</i>	a) limbaj familiar/colocvial
2. <i>Grăind a lehamite, femeia a pus masa.</i>	b) limbaj neologic
3. <i>Chestia e, frate, că nu mi-am făcut tema!</i>	c) limbaj argotic
	d) limbaj popular

5 Încercuiește litera **A** (adevărat) sau **F** (fals), pentru a aprecia valabilitatea următoarelor afirmații:

- a) Este corect enunțul *De atâtea noxe, aerul este îmbâcsit.* A / F
- b) Este corect enunțul *La aluat trebuie adăogate trei ouă.* A / F

6 Alege forma corectă și completează fiecare enunț:

- a) Ministrul a vizitat câteva *cămine/căminuri* de elevi.
- b) Medicul a studiat zile întregi *centrii nervoși/centrele nervoase* din creier.
- c) Cele două *corăbii/corabii* au ajuns în port.
- d) Tata nu se putea hotărî între cele două *cravate/crăvăți* galbene.

7 Inserează corect structurile date în enunțurile de mai jos:

- a) Le-am oferit prietenilor câte o fotografie cu mine. (*cel mai apropiat*)
- b) Plecarea meșterului la olărit ne-a întristat. (*cel mai talentat*)

8 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În enunțul *Deșii îi cunoșteam problema, mă sfii să intervin, pentru că e mai bine să fi rezervat când e vorba de proprii colegi.* există:

- a) 3 greșeli;
- b) 2 greșeli;
- c) 4 greșeli;
- d) 1 greșeală.

Răspunsul corect:

Rescrie corect enunțul!

.....

.....

9 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect.

În enunțul *Find un băiat logvace, Emil n-a rostit o scurtă alocuțiune la sărbătoarea cursului festiv, ci a agreeiat o altă formă de discurs.* există:

- a) 3 greșeli;
- b) 5 greșeli;
- c) 4 greșeli;
- d) 2 greșeli.

Răspunsul corect:

Rescrie corect enunțul!

10 Rescrie două-trei rânduri din următorul fragment, aparținând nuvelei *Alexandru Lăpușneanul*, de Costache Negruzzi, publicată în anul 1840, adaptându-l la normele limbii române literare.

— Doamne! Doamne! zise Moțoc, căzînd în genunchi, nu ne pedepsiți pre noi după fărădelegile noastre! Adă-ți aminte că ești pămîntean, adă-ți aminte de zisa scripturei și iartă greșiților tăi! Crușă pre biata țară. Doamne! sloboade oștile aceste de păgîni; vină numai cu cîți moldoveni ai pe lîngă măria-ta și noi chizeșluim că un fir de păr nu se va clăti din capul înălțimei-tale; și de-ți vor trebui oști, ne vom înarma noi cu femei și copii, vom rădica țara în picioare, vom rădica slugile și vecinii noștri. Încredi-te în noi!

Fișa de lucru 3

1 Completează enunțul următor cu formele corecte ale cuvintelor indicate între paranteze.

..... (a se ști, gerunziu) vinovat de topirea (înghețată, genitiv), Mihai l-a rugat pe colegul (adjectiv pronominal posesiv, persoana a III-a):

— (a zice, imperativ, singular, formă negativă) nimănuî ce s-a întîmplat! După ce (a ajunge, viitor standard, persoana I, plural) în parc, voi cumpăra alte dulciuri pentru colegii (adjectiv pronominal posesiv, persoana I)!

2 Descoperă greșelile de orice fel și rescrie corect enunțul:

Plin de amărăciune, haiducul a glăsuit așa în-spre codru: Vedeteaș codrule singur!

3 Subliniază forma corectă:

- Nefiind un student *iminent/eminent*, s-a mulțumit cu nota 6.
- Eu și colegii mei ne-am dovedit *solidari/solitari* în toate împrejurările.

MODUL V

Aplicații complexe

A. Teste de antrenament pentru Evaluarea Națională

1. TEXTUL EPIC

Repere din programa școlară

Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă; planul simplu de idei; planul dezvoltat de idei. Tipare textuale de structurare a ideilor: textul narativ (narativul literar – în proză, în versuri: timp, spațiu; instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje, mijloace de caracterizare; narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; acțiune, momentele subiectului/etapele acțiunii;

narativul nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu; narativul în texte multimodale – text și imagine, banda desenată); textul descriptiv (descriptivul literar – în proză, în versuri; descriptivul nonliterar); textul dialogat (în textul literar și în textul nonliterar); textul explicativ; textul argumentativ; texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ).

Tipuri de texte: textul epic. Rezumatul. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă. Identitate personală – identitate națională – diversitatea culturală și lingvistică. Elemente de mitologie românească; modele comportamentale în textele literaturii universale. Valori ale culturii populare în spațiul românesc; valori culturale românești.

SUBIECTUL I

70 de puncte

Citește fiecare dintre textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Textul 1

În vreme ce afară mama Cornelia pune masa sub nuc, ajutată de Sara-mică, noi ne-am oprit pentru o clipă asupra peretelui cu fotografii. Din tavanul înalt, prins în stucaturi*, și până jos, la numai două palme de parchet, zeci de fotografii vechi în rame ovale, rotunde sau dreptunghiulare, albe, negre, maro, aurii sau argintii, cu *passe-partout-uri*** îngălbenite ori cenușii, acopereau peretele. Unele erau mai mici decât palma mea, altele erau adevărate tablouri. Optzeci și șapte de Zaharești și Dănilă numărasem odată cu Sabi pe peretele acesta, într-o zi de sfârșit de vacanță, străduindu-ne cu scaune și scărițe să ajungem la fiecare fotografie în parte. Mirese de la începutul secolului trecut, soldați întorși de pe front, școlari cu uniforme dintr-o altă lume, domnișoare de pension, costume de carnaval care aminteau de singurul film mut pe care-l văzusem, toți ne priveau cu seriozitate din fotografiile șterse. [...]

Am ales o fotografie sepia*** care avea trecut cu cerneală neagră într-un colț anul 1912. Din ea, o familie formată din opt membri de vârste diferite privea peste umărul drept al fotografului, cu seriozitate. Fuseseră așezați simplu, fără vreo atenție deosebită pentru compoziție, umăr la umăr pe două rânduri, cu un băiețel de patru-cinci ani în fața lor. Întotdeauna mă uimise cât de clară se păstrase această fotografie, una dintre cele mai vechi de pe perete.

— Străbunica Simina, am spus, arătând spre copila mărunțică de pe rândul din spate, care stătea în picioare. Peste câțiva ani avea să se mărite. Acolo este între frați și părinți. E singura fotografie pe care și-au făcut-o.

Sabi a aprobat cu un gest ușor din cap, iar eu am continuat, arătând o altă fotografie făcută prin 1955-1956:

— Mama Cornelia cu mătușa Sebastiană.

Două fete se luaseră ștregărește pe după umeri, scoțând limba la fotograf și sprijinindu-și capetele blonde unul de altul. Imitau rebeliunea ce începuse să se întindă ca focul prin generația răsărită după război, dar limba scoasă și poziția caraghios-lascivă a trupurilor băiețești constituiau singura declarație de independență care le fusese la îndemână.

— Aici le-a fotografiat un vecin, am continuat să spun istoria cunoscută a fotografiei, așa cum își rostește școlarul poezia. Erau în vacanța de vară, străbunica Simina încă trăia.

Sabi își puse brațul pe după gâtul meu și-l lăsă să spânzure cu nonșalanță, lipindu-și tâmpla de a mea și trăgându-mă în fața uneia dintre oglinzi. Capetele noastre se potriveau perfect în rama ovală cu flori sculptate și pentru o clipă nu ne-am deosebit cu nimic de toate celelalte imagini. Străbunicii încremeniți pe peretele cu fotografii ne-au primit între ei fără împotrivire, împărștiind asupra noastră răcoarea lor de gheață. Același gând ivit în mințile noastre ne-a albit

obrajii: peretele pe care îl priveam era viitorul. Către asta mergeam zi de zi, cu fiecare pas pe care-l făceam, cu fiecare decizie pe care o luam.

De afară, glasul Sarei-mici ne cheamă la masă:

— Mamaaa! Se răcește supa!

(Simona Antonescu, *În umbra ei*)

* *stucatură* – ornament arhitectonic în relief (pentru interiorul clădirilor), executat din stuc sau din mortar simplu de ipsos.

** *passe-partout* – Ramă de hârtie sau de carton care se așază între sticlă și fotografie la înrămarea fotografiei.

*** *sepia* – culoare roșie-brună.

Textul 2

Azi totul se fotografiază pentru ca turistul să-și poată constitui un carnet de amintiri, dar și din teama suscitată de carențele memoriei: când ne temem de uitare, fotografiem. Mereu, oriunde, oricând. Dar sub inflația de imagini se insinuează cancerigen amenințarea dispariției: le pierdem, le rătăcim, se șterg. Fotografia de masă nu e decât un paliativ înșelător al prezentului, al instantaneității devenite regim existențial generalizat, pe scurt, al duratei fugitive, doar iluzoriu conservată pe ecrane translucide. În schimb, arta fotografiei s-a impus în spațiul cultural și protagoniștii ei beneficiază de o reputație nu doar necunoscută, ci și imprevizibilă acum câteva decenii: ei au devenit cronicarii timpurilor moderne. Ai orașelor și ai corpurilor, ai nopților și ai ruinelor. Ceea ce pictura a abandonat, fotografia a preluat. Ea furnizează datele unei antropologii* a prezentului. Cu geniu, pasiune sau trivialitate. Marii fotografi nu sunt niște indiferenți. Realul îi captivează și ei îi restituie artistic avatarurile. [...]

Acum mult timp, m-au fascinat fotografiile unui artist – azi uitat – ce erau traversate de o umbră pasageră, de o pâlpâire luminoasă ce sugerau prezența fantomală surprinsă de cameră. Fotografii enigmatice care se sustrăgeau autorității realului considerat ca domeniu exclusiv al acestei arte recente. În filmul lui Kurosawa, și el preocupat de fantome, un fotograf, de mult celebru, s-a retras din universul modei și al succesului pentru a se consacra unei căutări alchimice: sufletul ascuns al personajelor prezervate** pe hârtie, grație camerei, pornind de la vechi imagini nostalgice. El reconstituie un gigantic aparat arhaic și imobilizează drastic personajele grație unui sistem ce pare inspirat de tehnicile medievale de tortură. Doar astfel, afirmă el, expunerea căreia îi sunt necesare durate nemăsurate – până la o oră! – se va efectua corect, căci corpul nu se poate mișca, rămâne fixat pentru a elibera fantoma căutată patetic de fotograf. [...]

(George Banu, *Fotografia și moartea*, în *Dilema Veche* nr. 685 din 6-12 aprilie 2017)

* *antropologie* – știință care studiază originea, evoluția și diversele tipuri fizice ale omului, în corelație cu condițiile naturale și social-culturale.

** *a prezerva* – a apăra, a păzi de un rău, de un pericol.

A.

1 Notează, din **textul 2**, un motiv pentru care oamenii fotografiază totul.

2 puncte

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând **textul 1**.

2 puncte

Mama Cornelia pune masa

- a) în dreptul peretelui cu fotografii.
- b) în bucătărie.

- c) în sufragerie.
- d) afară, sub nuc.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând **textul 2**.

2 puncte

Personajul din filmul lui Kurosawa era

- a) cronicar de modă.
- b) pictor.

- c) fotograf.
- d) alchimist.

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând **textul 1**.

2 puncte

Cele două fete blonde din fotografie se numeau

- a) Sara și Simina.
- b) Cornelia și Sebastiana.

- c) Cornelia și Sabi.
- d) Sabi și Sebastiana.

Răspunsul corect:

5 Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili corectitudinea sau incorectitudinea acestuia, bazându-te pe informațiile din cele două texte.

6 puncte

Enunțul	Corect	Incorect
Toate fotografiile de pe perete erau în rame ovale.		
Străbunica Simina apărea într-o fotografie din anul 1912.		
Pe cele două fete blonde le fotografiase un fotograf celebru.		
Fotografia de masă și arta fotografiei sunt unul și același lucru.		
Fotografia a preluat ceea ce pictura a abandonat.		
Fotograful din film lasă personajele fotografiate să se miște liber.		

6 Precizează, în unu – trei enunțuri, o trăsătură a personajului Sabi, identificată în fragmentul de mai jos, și mijlocul de caracterizare utilizat, ilustrându-l cu o secvență:

6 puncte

„Sabi își puse brațul pe după gâtul meu și-l lăsă să spânzure cu nonșalanță, lipindu-și tâmpla de a mea și trăgându-mă în fața uneia dintre oglinzi. Capetele noastre se potriveau perfect în rama ovală cu flori sculptate și pentru o clipă nu ne-am deosebit cu nimic de toate celelalte imagini!”

7 Prezintă, în 30 – 70 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte date, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text. 6 puncte

8 Crezi că fotografia este doar o modă a zilelor noastre? Motivează-ți răspunsul, în 50 – 100 de cuvinte, valorificând unul dintre cele două texte date, la alegere. 6 puncte

9 Asociază fragmentul din *În umbra ei*, de Simona Antonescu, cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50 – 100 de cuvinte, o valoare morală/culturală comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text. 6 puncte

B.

1 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte
 Conțin hiat ambele cuvinte din seria:

a) „poată”, „teama”.	c) „fotografiază”, „constitui”.
b) „memoriei”, „uitare”.	d) „paliativ”, „duratei”.

Răspunsul corect:

2 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte
 Există doar cuvinte compuse în seria:

a) „numai”, dreptunghiulare”.	c) „decât”, „scărițe”.
b) „Sara-mică”, „Zaharești”.	d) „patru-cinci”, „străbunica”.

Răspunsul corect:

3 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte
 Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în secvența „Realul îi captivează și ei îi restituie artistic avatarurile.” sunt, în ordine:

a) <i>fascinează</i> , <i>oferă</i> .	c) <i>atrage</i> , <i>înapoiază</i> .
b) <i>incită</i> , <i>dăruiesc</i> .	d) <i>cucerește</i> , <i>consacră</i> .

Răspunsul corect:

4 Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte
 Există o relație de omonimie între cuvintele subliniate în secvențele/enunțurile din seria:

- a) „mama Cornelia punea masa sub nuc”; *Am comparat masa celor două corpuri.*
 b) „Unele erau mai mici decât palma mea”; *Cele două palme de pământ au fost vândute.*
 c) „numărasem odată cu Sabi pe peretele acesta”; *O dată am înțeles, de două ori e mai greu.*
 d) „din teama suscitată de carențele memoriei”; *Dirijorul a corectat cadentele orchestrei.*

Răspunsul corect:

5 Selectează, din fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza: „Din ea, o familie formată din opt membri de vârste diferite privea peste umărul drept al fotografului, cu seriozitate.” 6 puncte

MODUL V

Aplicații complexe

B. Teste de antrenament
pentru Olimpiada de
Limba și Literatură română

Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde cerințelor formulate:

A.

Cecilia, la ea se gândea dimineață de dimineață, când picta obrazul Sfintei Paraschiva cu gândul să o înfățișeze pe sfântă cât mai umană. Iar nu peste mult timp, avea să o vadă pe Cecilia învăluită într-o aură.

Primarul Anghelescu, avocat, om citit, cu pretenții, era încântat să vadă cum prind culoare zidurile cenușii ale bisericii a cărei construcție durase enorm. L-a rugat pe Luchian să facă un portret al cuiva din familia lui, ba să-i dea și ceva lecții de pictură cât timp stătea prin Alexandria. Cecilia, așa îi zicea primarul acestei tinere abia ieșite din anii adolescenței, iar Artachino mult s-a distrat în primele zile vorbind pe schele de această Cecilia, imaginându-și o fetișcană urâtică, pe care Luchian se încumetase s-o picteze doar fiindcă nu dorise să-l refuze pe primar. Însă Cecilia era o frumusețe și mai era și isteată, cu înclinații artistice.

O zărise prima oară la o serbare populară, un inger îmbrăcat în alb, cu cingătoare verde și cu părul curgându-i pe umeri. Nu-și mai putuse lua gândul de la ea în după-amiaza acelei zile luminoase – toate culorile de pe zidurile bisericii i se arătau atât de întunecate și triste, încât a aruncat paleta cât colo, a rupt pensulele în două și-a pornit în plimbări, cu mintea numai la ea. A cunoscut-o mai îndeaproape când s-a dus la cină, la invitația primarului, în casa aflată pe cea mai dichisită șosea a orașului.

Cecilia Vasilescu. Cumnata primarului. Sora cea mică a soției primarului. Venită aici din Târgoviște.

O frumusețe luminată din interior când cânta la pian în după-amiezi ploioase, cu capul plecat, cu gâtul lung și fraged ca o tijă de floare, cu obrazul trandafiriu scăldat în raze cernute de frunzele caprifoiului ce creștea la ferestre. Degete translucide lovind clapele pianului ca ploaia de vară petalele. Tresărea ca un pui de fiară sălbatică surprins în visare sub crengile tufei când ușa salonului se deschidea cu un trosnet fin și slujnica intra purtând tava cu ceainicul, zaharnița, ceștile. Erau lăsați singuri, doar ei doi, ședeau pe sofa sorbind din ceaiul auriu, iar ea îl asculta cu ochi mari pe pictorul înalt și îndrăzneț cum îi spune povești cu artiști, de la București, pe unde fata nu călcase încă nicio dată, însă visa să ajungă acolo. Acolo, în salon, apoi retrași într-un mic atelier improvizat de primar, pentru lecții și pentru realizarea portretului, s-au îndrăgostit. În atelier, el vorbea deodată puțin, de parcă și-ar fi pierdut vorbele, mai degrabă privind-o și cugetând în ce fel s-o picteze.

Îi vorbea însă mai mult și mai bine seara, când se retrăgea în cămăruța lui și, neputând să adoarmă, se ridica din pat și-i scria la o măsuță joasă, lângă peretele pe care dansa umbra zveltă a lumânării. Scrisoarea o purta în buzunarul hainei toată ziua următoare, cât picta la sfinți împreună cu Artachino, și abia după-amiaza, în întâlnirile cu Cecilia, în salon, în atelier sau, curând, pe câmpul verde de la marginea orașelului, unde el desena, iar ea stătea și-l privea, urmărindu-i mâinile și ascultându-i sfaturile, despre culori care se văd și care nu se văd, despre nuanțe care există și nuanțe care ar putea exista, despre umbre care cresc și descresc, despre sufletul unei linii, despre poezia unei curbe, despre tăria vibrantă a aerului i scurta viață a soarelui dintr-o scânteiere fugară, abia atunci el îi strecura deodată în mână mică plicul cu colțuri înmuiate de așteptare, atingându-i degetele un pic mai mult decât s-ar fi cuvenit, iar ea râdea fericită, fără să-și tragă mâna, cu inima bătându-i nebuște în colivia de mătase a rochiei și cu ochii făcuți semiluni. Atunci, el se minuna de felul în care se reflectau în apa lor clară valuri de ierburi, mănunchiul de peneluri și pasteluri, ceainicul, cerul.

Cecilia îi citea scrisoarea pe furiș, seara, la lampă, închisă în camera ei de fată cuminte, tremurând de emoție în cămașa albă cu șnur de dantelă la gât, și uneori îi și răspundea – cu mare teamă, să nu o prindă slujnica sau sora cea mare. Alteori, cu scrisoarea citită și răscită strânsă la piept, adormea așa, fără să-i poată răspunde, repetându-i doar numele cu glas foarte stins, „Ștefan”, „Ștefan”, de parcă el ar fi fost acolo, întreg, în căldura din palma ei, unde respira, albă, scrisoarea.

Dragă Cecilia,

Cu toată lumina defectuoasă ce are atelierul nostru improvizat, tot s-ar putea face ceva dacă ar fi timp mai mult. Chipul tău are ceva ceresc și ochii tăi gânditori nu-s tocmai ușor de făcut cu „materii moarte”. Într-un timp (nu știi de-ți reamintești) începusem să-ți spun ce vedeam în profilul tău, dar nici eu nu-mi dau seama de ce m-am oprit. Voiam să-ți spun că-mi păreai un trandafir roz, care încă nu e bine dezvoltat. Aceleași tonuri calde și transparente, aceleași griuri dulci și ușoare, și în ochiul tău visător care se înclina molatec citeam o veșnicie. Umbra care îți înconjura bărbia și gâtul era atât de frumoasă, că într-un timp, pierdut de farmecul lor, mă uitasem cu pastelul în mână. Dar cine poate să facă toate astea?

Când se poate spune că un tablou este isprăvit? Am ca model un cap de femeie. Adevăratul artist nu o s-o vadă ca orice individ. A o face așa cum se prezintă ochilor o face orice aparat fotografic. Să iau ca exemplu eleva mea și să presupunem că aș voi să prezint în tablou capul ei sau pe ea întreagă.

Ca desen aș face-o în linii simple și caracteristice, ochii contemplând, părul desfăcut, sânul gol peste care aș lăsa să cadă câteva roze. Gura aș face-o mică, roșie și întredeschisă, fruntea acoperită de părul ei bogat, iar culoarea în general pe un fond de azur, în jurul capului o aureolă.

Când aș zice că acest tablou e gata și orice aș mai adăuga ar fi lucruri zadarnice? Nu l-aș mai atinge cu pensula, atunci când poate nici nu ar fi peste tot pânăza acoperită cu culoare, și m-aș opri definitiv când mi-ar da o completă idee de impresie generală ce mi-a făcut modelul meu. Un tablou nu însemnează că este finit atunci când este spălucit, lustruit, curat sau vernisat, ci atunci când partea sufletească a compoziției este bine găsită, când artistul a simțit, a știut să vadă un model, mai presus decât mulțimea, a știut să prindă „sublimul”, „credința” fără de care nu poate să reziste o operă de artă. [...]

(Veronica D. Niculescu, *Luchian. Ochii, sufletul, mâna* – fragment)

B.

Mă înnebunea faptul că nu aveam voie să-mi văd portretul pe care mi-l făcea. [...] Am încercat să-l întreb la modul general cum merge lucrarea, dar se ferea să zică ceva; refuza să-mi spună un cuvânt. Doar scutura pensula spre mine și spunea: „Nicio întrebare până ce nu-i gata!” Cât stăteam în atelier, nu mă lăsa niciodată singură; știa că aș putea cădea pradă tentației, că aș putea fugi să dau jos cearșaful când el pleca la bucătărie sau să semneze pentru o telegramă. [...]

Când pictura a fost gata, Gustav mi-a cerut în sfârșit să mă uit la ea împreună cu el. Eram bucuroasă că examinarea clandestină a lui Helene mă pregătise deja. Am rămas în tăcere în fața ei câteva minute, apoi el a bătut într-un colț cu buretele, atingând câteva puncte cu picățele de alb de titan. Întotdeauna era greu să-l faci să admită că nu mai era nimic de făcut.

Pe pânză, rochia pe care o făcusem eu părea de nerecunoscut. Era de un violet regal, care curgea spre podea ca un râu; un pește albastru-acvamarin, cu ochi aurii, nota alene în jos în timp ce gândacii aurii de pe haină se adunau strâns. De jur împrejurul gâtului languros, figura diluată dinăuntrul rochiei era înfășurată strâns într-un material. Avea decolteul dezgolit, iar degetele subțiri îi învăluiau șoldul scos în relief. Rochia ei se îngusta spre capătul picturii, lăsând-o fără picioare și margine. Era fața mea, dar în ceață, neclară, iar norul de păr era ca de obicei, într-o zi ploioasă.

Helene era frumoasă. Toți știau asta. În cazul meu era mai complicat. În unele zile și din anumite unghiuri credeam că sunt și eu drăguță, dar, cu o schimbare de lumină sau de perspectivă, eram chiar urâtică. În cei șaisprezece ani de când Gustav mă desenase în culori pastelate, tot nu mă împăcasem cu maxilarul meu prominent, dar acum îmi purtam părul într-o manieră care îi mai reducea din severitate. Îmi stătea bine cu părării. Unghiul meu cel mai bun era din profil. Din față, chipul meu părea prea lat. Aveam fruntea puțin cam jos, iar gâtul, cam scurt. Din când în când, eram obligată să recunosc că tenul meu arăta bine sau că aveam ochii într-o nuanță minunată de albastru, dar cel mai adesea, când mă uitam într-o oglindă, vedeam doar imperfecțiuni fundamentale.

Femeia din portretul nou era uimitoare și – am roșit la acest gând – atrăgătoare. Avea niște ochi provocatori. Avea o expresie puțin sinistru și care inspira putere, vorbind astfel despre o viață interioară cu totul diferită de cea pe care credeam că o am. Era măcar puțin din mine în ea? Mă cunoșteam pe mine însămi?

(Elizabeth Hickey, *Sărutul pictat* – fragmente, traducere de Irina Cerchia)

C.

Descriere: *Două fete*, ulei/pânză, semnat stânga jos cu roșu-brun Lukian (1897-1899); provine din colecția Bujor Teculescu, Brașov. Tabloul are pe verso o autentificare olografă făcută de pictorul J. Al. Steriadi. Lucrarea a participat la expoziția Luchian – Vermont, din 1899, cu nr. 89. Este reprodusă în „Luchian – catalog critic” de Th. Enescu, Editura Institutul Cultural Român, 2007, în „Pagini de artă modernă românească” de Th. Enescu, B. Brezianu, R. Bogdan, Editura Academiei R.S.R., 1974, fig. 19, „Symbolismul”, Th. Enescu, 1974. Lucrarea figurează în alte studii sub numele de „Tânăra fată” 62,4 x 77,6 cm. (<https://commons.wikimedia.org>)

(Ștefan Lukian, *Două fete*)

SUBIECTUL I

20 de puncte

Scrive pe foaia de concurs numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect:

- 1** Cuvintele „Luchian” și „Alexandria” au, în ordine: 2 puncte
- a) 7 litere, 5 sunete; 10 litere, 11 sunete. c) 7 litere, 6 sunete; 10 litere, 11 sunete.
b) 7 litere, 6 sunete; 10 litere, 10 sunete. d) 7 litere, 7 sunete; 11 litere, 11 sunete.
- 2** Numărul de litere este egal cu numărul de sunete în toate cuvintele din seria: 2 puncte
- a) „Cecilia”, „cingătoare”, „fraged”. c) „Anghelescu”, „bisericii”, „ceaiul”.
b) „Paraschiva”, „cenușii”, „era”. d) „Artachino”, „marginea”, „atunci”.
- 3** Există o relație de omonimie între cuvintele subliniate în secvențele/enunțurile din seria: 2 puncte
- a) „cu gâtul lung și fraged ca o tijă de floare”; *Gâtul sticlei este foarte îngust.*
b) „cu obrazul trandafiriu scăldat în raze cernute de frunzele”; *Ești în raza mea de acțiune.*
c) „pe câmpul verde de la marginea orașelului”; *Corpul este plasat în câmp electrostatic.*
d) „începusem să-ți spun ce vedeam în profilul tău”; *Am fost admis la profilul dorit.*

Scrive pe foaia de concurs răspunsurile la cerințele de mai jos:

- 4** Transcrie două atribute din secvența: „Primarul Anghelescu, avocat, om citit, cu pretenții, era încântat să vadă cum prind culoare zidurile cenușii ale bisericii”, precizând felul acestora. 2 puncte
- 5** Alcătuieste un enunț cu o altă valoare morfologică a cuvântului subliniat în secvența următoare, precizând-o: „Îi vorbea însă mai mult și mai bine seara.” 2 puncte
- 6** Menționează cazul substantivelor subliniate în enunțul: „A o face așa cum se prezintă ochilor o face orice aparat fotografic.” 2 puncte
- 7** Selectează două adverbe din următorul enunț, precizând felul acestora: „Întotdeauna era greu să-l faci să admită că nu mai era nimic de făcut.” 2 puncte

- 8 Formulează un enunț interogativ în care substantivul „pictorul” să fie apoziție. 2 puncte
- 9 Transcrie două construcții sintactice diferite din următorul fragment, precizând felul acestora: „Într-un timp (nu știu de-ți reamintești) începusem să-ți spun ce vedeam în profilul tău, dar nici eu nu-mi dau seama de ce m-am oprit.” 2 puncte
- 10 Rescrie corect următorul enunț, reprezentând comentariul unui internaut pe marginea unui tablou: *Acest tablou nu primește, dealtfel, atenția care o merită.* 2 puncte

SUBIECTUL al II-lea

40 de puncte

Scrive pe foaia de concurs răspunsul, în enunțuri, pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

- 1 De ce crezi că Luchian, „nu peste mult timp, avea să o vadă pe Cecilia învăluită într-o aură.”? Formulează răspunsul în 30 – 50 de cuvinte, ilustrându-l cu un enunț adecvat. 6 puncte
- 2 Prezintă, în 50 – 70 de cuvinte, o semnificație a secvenței: „Un tablou nu însemnează că este finit atunci când este spilcuit, lustruit, curat sau vernisat, ci atunci când partea sufletească a compoziției este bine găsită, când artistul a simțit, a știut să vadă un model, mai presus decât mulțimea, a știut să prindă «sublimul», «credița» fără de care nu poate să reziste o operă de artă.” 6 puncte
- 3 Ce atitudine a personajului se desprinde din secvența: „Mă înnebunea faptul că nu aveam voie să-mi văd portretul pe care mi-l făcea. [...] Am încercat să-l întreb la modul general cum merge lucrarea, dar se ferea să zică ceva; refuza să-mi spună un cuvânt.”? 6 puncte
- 4 Prezintă, în 50 – 70 de cuvinte, o trăsătură morală care diferențiază figurile feminine din textele A și B. 6 puncte
- 5 Textele A și B au la bază biografia a doi pictori celebri: Ștefan Luchian și Gustav Klimt. Care dintre ele crezi că pătrunde mai adânc în laboratorul de creație al artistului? Ilustrează răspunsul cu un exemplu comentat. 8 puncte
- 6 Scrie un text explicativ, de 50 – 70 de cuvinte, în care să prezinți tabloul *Două fete*, corelându-l cu descrierea alăturată. 8 puncte

SUBIECTUL al III-lea

40 de puncte

Imaginează-ți că ai avut ocazia să privești, în cadrul unei expoziții, cele trei portrete feminine menționate în textele date. Scrie un text narativ, de minimum 200 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare legată de unul dintre portrete, integrând o secvență descriptivă și una dialogată.

Vei primi **26 de puncte** pentru conținutul compunerii și **14 puncte** pentru redactare.

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 200 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus. Compunerea nu va avea titlu sau motto.

Atenție! Timpul de lucru este de trei ore. Punctajul total este de 100 de puncte. Nu se acordă puncte din oficiu.